

Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Radyasyon Onkolojisi Kliniği'nin hasta çekim alanının belirlenmesi

Determining the catchment area of Şişli Etfal Training and Research Hospital the department of radiation oncology

Mehtap ÇALIŞ, Orhan KIZILKAYA, Berrin YALÇIN, Öznur AKSAKAL, Oktay İNCEKARA

Şişli Etfal Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Radyasyon Onkolojisi Kliniği

ÖZET

Amaç: Kanser başlıca ölüm nedeni olması ve medikososyal problemleri açısından; kanser istatistiğinin üzerinde önemle durulmasına yol açmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma ile Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Radyasyon Onkolojisi Kliniği'ne başvuran hastaları ikamet yerleri, cins, yaş, tanuları ve sosyal güvencelerine göre retrospektif inceleyerek hastanemizin çekim alanını (catchment area) belirleyip; ülkemizin kanser istatistiklerine katkıda bulunmayı amaçladık.

Bulgular: Kliniğimize 17.09.1984-24.10.2001 tarihleri arasında 20.467 hasta başvurmuştur. Kadın/erkek oranı: 0.59'dur. En sık görülen yaş grubu 61-70'dir. En fazla hastanın geldiği ilk 3 il İstanbul (n=2307,%15.7), Kastamonu (n=670,%4.5) ve Sivas (n=654,%4.4)'tır.

Sonuçlar: 1984 yılından itibaren imkanların artışı, kliniğin tanınması, radyoterapi ekipmanları, cihaz niteliklerinde ve sayısında artış, multidisipliner çalışmanın artması nedeniyle hasta sayısında artış meydana gelmiştir. Hastanemizin devlet hastanesi olması, tüm sosyal güvence kurumlarına bağlı kanser hastalarına cerrahi, radyoterapi ve kemoterapi tedavilerinin tümünü ücretsiz uygulayabilmesi diğer en büyük etkenlerdir.

Anahtar kelimeler: Çekim alanı, kanser, Şişli Etfal Hastanesi, İstanbul

SUMMARY

Objective: Being the main death cause and medico-social problems of the disease makes statistics of cancer have become more important.

Study Design: We aimed to participate with this study to the cancer statistics of our country by doing a retrospective research of the patients who applied to The Department of Radiation Oncology of Şişli Etfal Training and Research Hospital to determine catchment area by sorting them to their dwelling, sex, age, diagnosis and social guarantee.

Results: 20.467 patients have applied to our clinic between 17.09.1984 and 24.10.2001. Ratio of women/men was 0.59. Frequently seen age group was between 61 and 70. The first 3 countries of which the most the patients came from: Istanbul (n=2307,15,7%), Kastamonu (n=670,4,5%) and Sivas (n=654, 4,4%).

Conclusions: After 1984 the increase of clinics reputation, using new radiation instruments, increase in the quality of equipment and number, multi-diciplinary work rised the patient numbers. Being a government hospital and applying surgery, radiotherapy and chemotherapy without a fee to all social security associations patients who have cancer is an important factor.

Key words: catchment area, cancer, Sisli Etfal Hospital, Istanbul

GİRİŞ

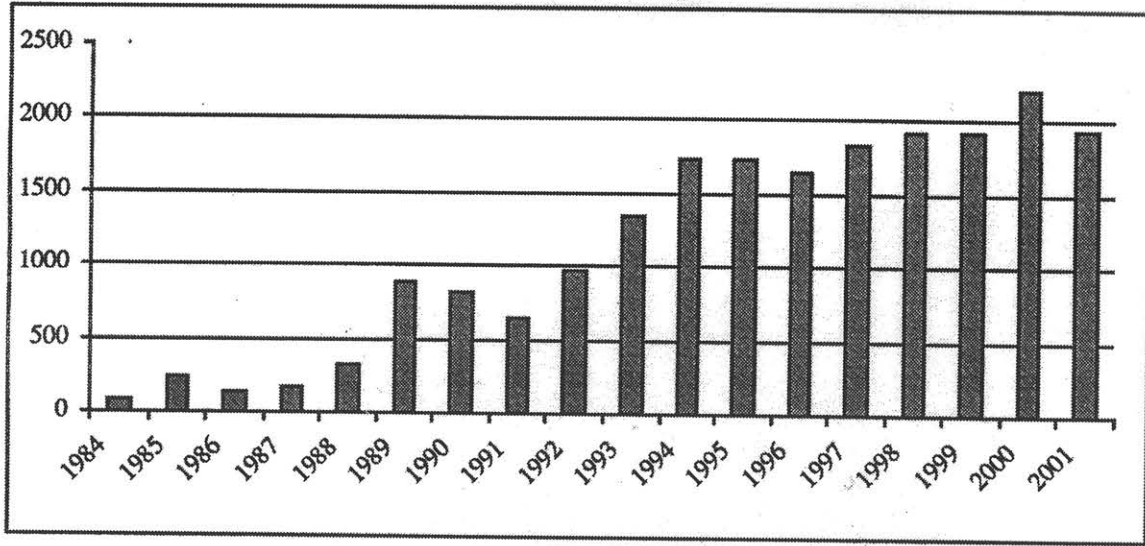
Günümüzde gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerde sağlık hizmetlerinin örgütlenişi, verilisinde gösterilen öncelikler ve verilmiş biçimi yoğun biçimde tartışılmaktadır (1, 2, 3).

Yazışma Adresi:

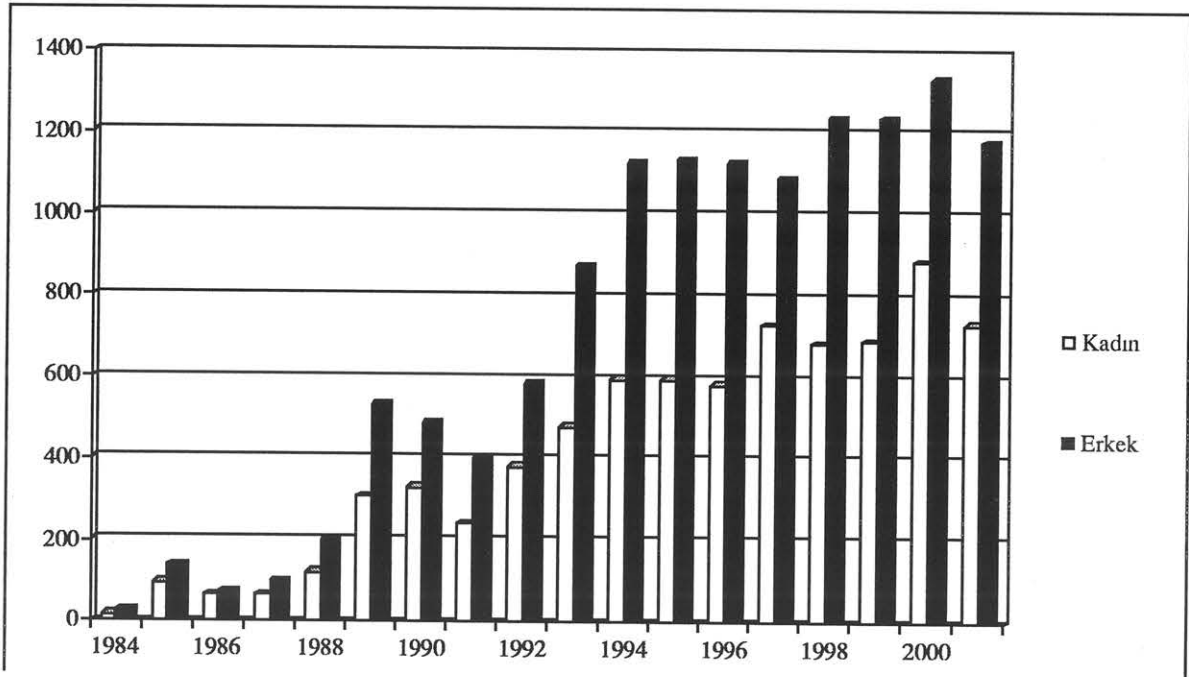
Dr. Mehtap ÇALIŞ
Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi
Radyasyon Onkolojisi Kliniği
Tel: (0212) 231 22 12 - 1328
e-mail: mehtapcalis@hotmail.com

Gelişmiş ülkelerde kanser başlıca ölüm nedeni olması ve medikososyal problemleri açısından; kanser istatistiğinin üzerinde önemle durulmasına yol açmıştır. 1983 yılından beri ülkemizde de tüm hastanelerden kanser verileri toplanmakta ve T.C. Sağlık Bakanlığı Kanser Savaş Daire Başkanlığı tarafından değerlendirilmektedir. Fakat veriler düzenli olarak elde edilememekte, gerçek rakamlar bilinmemektedir (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7).

Bu çalışma ile Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Radyasyon Onkolojisi Kliniği'ne başvuran hastaları ikamet yerleri, cins, yaş, tanuları ve sosyal güvencelerine göre retrospektif

Grafik 1: Yıllara göre kayıtlı toplam hasta sayısı

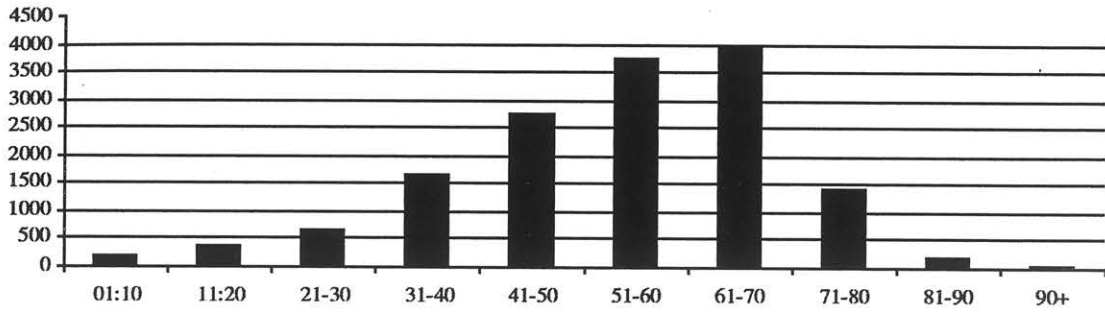
Grafik 2: Yıllara ve cinsce göre hasta dağılımı

olarak inceleyerek hastanemizin hasta çekim alanını belirleyip; ülkemizin kanser istatistiklerine katkıda bulunmayı amaçladık .

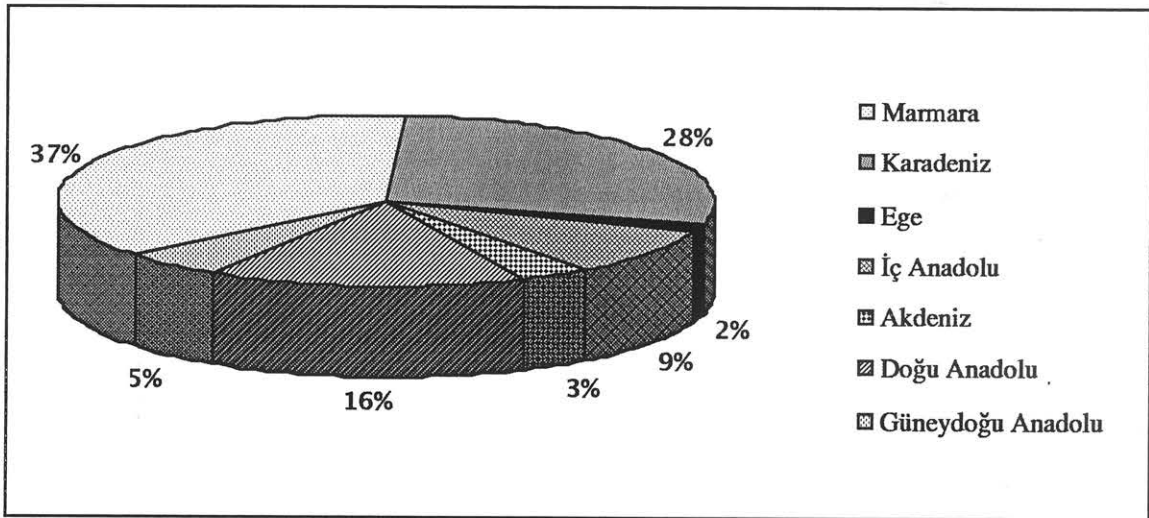
GEREÇ VE YÖNTEM

Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Radyasyon Onkolojisi Kliniği'ne 17.09.1984-

24.10.2001 tarihleri arasında başvuran hastalar arşivde bulunan protokol defterindeki kayıtlardan taranarak; cins, yaş, ikamet yeri, sosyal güvence ve kanser tiplerine göre dağılımı elde edilmiştir (8, 9). Onkolojik tanı dışındaki başvurular çalışmaya dahil edilmemiştir.

Grafik 3: Yaş gruplarına göre hastaların dağılımı (hasta sayısı/yaş)

Grafik 4: Bölgelere göre hastaların % dağılımı

BULGULAR

Kliniğimize 17.09.1984-24.10.2001 tarihleri arasında 20.467 hasta başvurmuştur. Yıllara göre kayıtlı toplam hasta sayısı Grafik-1'de görülmektedir. Arşivdeki protokol defterinden en az 2 parametre bilgisine ulaşılabilen (onkolojik tanı dışındaki hastalar hariç bırakılmıştır) toplam hasta sayısı 20.352'dir (% 99.43). Bazı hastaların sadece adları girilmiş; tanı, yaş, sosyal güvence ve memleket bilgileri girilmemiştir.

Cinsiyeti belirtilmiş hasta sayısı 20352'dir. Kadın hasta sayısı 7599 (% 37.33), erkek hasta sayısı 12753'dir (% 62.67). Kadın/erkek oranı: 0.59'dur. Hastaların yıllara ve cinse göre dağılımı Grafik-2'de görülmektedir.

Yaşı kaydedilmiş olan hasta sayısı 15097'dir (%73.76). En küçük hasta 3 aylık, en büyük

hasta 105 yaşındadır. Yaşa göre hasta dağılımı Grafik-3'te görülmektedir. En sık görülen yaş grubu 61-70'dir (n=4000, % 27). 2. sıklıkla hasta bulunan yaş grubu 51-60'dur (n=3760, % 25), 3. sıklıkla 41-50 yaş grubunda (n=2757, %18) hasta mevcuttur.

5771 hasta (% 39.6) Bağ-kur'lu, 5155 hasta (%35.4) Yeşil Kart'lı, 1003 hasta (%6,9) Emekli Sandığı mensubu, 762 hasta (%5.2) ücretli, 587 hasta (%4.0) resmi sevкли, 282 hasta (%1.9) 2022 kart'lı, 589 hasta (%4.0) SSK'lı idi (Tablo-1).

Bölgelere göre hastanemize başvuran hastaların % dağılımı Grafik-4'de görülmektedir (7, 8). Bölgelere göre başvuran hastalar sırasıyla: Marmara bölgesi %37 (n=5380), Karadeniz bölgesi %28 (n=4121), Doğu Anadolu bölgesi %16 (n=2314), İç Anadolu bölgesi %9

Tablo 1: Hastaların sosyal güvence açısından dağılımı

Güvence	Hasta sayısı	%
Yeşil Kart	5155	35,4
Bağ-kur	5771	39,6
SSK	589	4,0
Emekli Sandığı	1003	6,9
Resmi Sevk	587	4,0
2022	282	1,9
Ücretsiz	31	0,2
Fakir Fukara Fonu	96	0,7
SYDF	281	1,9
Gazi	6	0,0
Vakıflar	3	0,0
Darülaceze	4	0,0
Yabancı devletler	5	0,0
Ücretli	762	5,2
Toplam	14575	100,0

(n=1305), Güneydoğu Anadolu bölgesi %5 (n=740), Akdeniz bölgesi %3 (n=466), Ege bölgesi %2 (n=255).

Bölgelere göre en çok hastanın başvurduğu iller sırasıyla: Marmara bölgesi: İstanbul, Kırklareli, Edirne; Karadeniz bölgesi: Kastamonu, Giresun, Ordu; Doğu Anadolu bölgesi: Malatya, Kars, Erzincan; İç Anadolu bölgesi: Sivas, Konya, Kayseri; Güneydoğu Anadolu bölgesi: Siirt, Mardin, Gaziantep; Akdeniz bölgesi: Isparta, Adana, Antalya; Ege bölgesi: İzmir, Afyon, Kütahya.

Ülkemizin bütün illerinden hastalar kliniğimize başvurmuştur (8). En fazla hastanın başvurduğu iller oran ve uzaklık (İstanbul'a) sırasıyla: İstanbul (%15.7), Kastamonu (%4.5, 507 km), Sivas (%4.4, 893 km), Edirne (%3.5, 228 km), Giresun (%3.4, 946 km), Tekirdağ (%3.4, 132 km), Ordu (%3.1, 902 km), Sinop (%2.8, 701 km), Malatya (%2.6, 1112 km), Kırklareli (%2.6, 209 km). İlk 10 ilin dağılımı Tablo 2'de görülmektedir.

En sık görülen kanser tiplerine göre hastaların dağılımı Tablo 3'de görülmektedir. En sık görülen kanser akciğer kanseridir (n=3745, %25.53). 2. sırada meme kanseri (n=2009, %13.70) görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Radyasyon Onkolojisi Kliniği'ne başvuran hastalar polikliniğimizde bulunan arşivdeki protokol defterinden tek tek veri girilmesi şeklinde kaydedilmiş olup bilgisayar ortamında kayıtları mevcut değildir. Bu nedenle hasta verilerinin girilmesi uzun ve çok yorucu olmuştur. Hastanemizde otomasyon sistemine 2000'li yıllarda geçilmiş olup önceki yıllara ait veri bulunmamaktadır.

Kliniğimize 17.09.1984-24.10.2001 tarihleri arasında 20.467 hasta başvurmuştur. En az 2 parametre bilgisine ulaşılabilen toplam hasta sayısı 20.352'dir (% 99.43). Bazı hastaların sadece adları girilmiş; tanı, yaş, memleket, sosyal güvence ve memleket bilgileri girilmemiştir.

Tablo 2: Hastanemize başvuran hasta sayısına göre ilk 10 il

sıralama	plaka	il	hasta sayısı	%
1	34	İstanbul	2307	15,7
2	37	Kastamonu	670	4,5
3	58	Sivas	654	4,4
4	22	Edirne	518	3,5
5	28	Giresun	502	3,4
6	59	Tekirdağ	494	3,4
7	52	Ordu	451	3,1
8	57	Sinop	418	2,8
9	44	Malatya	378	2,6
10	39	Kırklareli	376	2,6

Tablo 3: En sık görülen kanser çeşitleri

Tanı	Hasta sayısı	%
Akciğer Ca	3745	25,5
Meme Ca	2009	13,7
Kolon, rektum, anal kanal	1171	8,0
Mide Ca	846	5,8
Beyin ve beyin sapı	748	5,1
Deri	740	5,0
Larinks Ca	689	4,7

1984 yılından itibaren imkanların artışı, kliniğin tanınması, radyoterapi ekipmanları, cihaz niteliklerinde ve sayısında artış, multidisipliner çalışmanın artması nedeniyle hasta sayısında artış meydana gelmiştir. 1984 yılında yeni başvuran hasta sayısı 80 civarlarında iken bu rakam 2000 yılında 2000'lere yükselmiştir.

T.C. Sağlık Bakanlığı Kanser Savaş Daire Başkanlığı'nın yapmış olduğu istatistiklere göre ülkemiz genelinde 1994 yılı kanser insidansı yüz binde 36.7; 1999 yılı kanser insidansı yüz binde 39.4 olarak tespit edilmiştir (2, 3, 6). 25942 kanser olgusu bildirilmiştir; kadın hasta sayısı 9919, erkek hasta sayısı 16023'tür. Kadın/erkek oranı: 0.62'dir (6, 7). 1999 yılında kliniğimize başvuran hasta sayısı 1927'dir. Ka-

dın hasta sayısı 690, erkek hasta sayısı 1237'dir. Kadın/erkek oranı:0.55'dir. 17 yılda başvuran hastalardan cinsiyeti belirtilmiş hasta sayısı 20352'dir (% 99.43). Kadın hasta sayısı 7599 (% 37.33), erkek hasta sayısı 12753 (% 62.67) dir. Kadın/erkek oranı: 0.59'dur (10).

14669 (%71.67) hastanın tanısı bilinmesine karşın 5798 (%28.33) hastanın tanısı kaydedilmemiştir. En sık görülen kanser akciğer kanseridir (n=3745,% 25.53). 2. sırada meme kanseri (n= 2009,%13.70) görülmektedir. T.C. Sağlık Bakanlığı Kanser Savaş Daire Başkanlığı'nın yapmış olduğu istatistiklere göre ülkemiz genelinde en sık görülen kanser akciğer kanseridir (3, 6).

Ülkemizin bütün bölgelerinden hastalar kliniğimize başvurmuştur. Bulunduğu yerden tedavi kurumuna ulaşım süresi, coğrafi uzaklıktan daha önemli gözükmektedir. Coğrafi uzaklık mesafesi arasında tedavi olabilecekleri hastanelerin bulunmaması, bulunduğu durumda hastanın tedavi süresince kalabileceği yerin olmaması veya kendisine yardımcı olabilecek kişilerin bulunmaması gibi nedenlerle önemli görülmemektedir (8, 9, 10, 11).

En çok hastanın başvurduğu bölge sıralamasında 1.sırada Marmara bölgesi, 2.sırada Karadeniz bölgesi, 3. sırada Doğu Anadolu bölgesi yer almıştır. Bu sıralama yıl dilimlerinde değişiklik göstermemektedir. Yıllar içinde hasta sayısı artmakla beraber oranlarda Marmara bölgesinde ve Akdeniz bölgesinde düşüş; Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde artış görülmekte; Karadeniz, Ege ve İç Anadolu bölgesinde değişiklik görülmemektedir. Marmara Bölgesi'nden başvuran hasta sayısının azalmasında Trakya Üniversitesi ve Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin Radyasyon Onkolojisi ve Tıbbi Onkoloji kliniklerinin açılmış olması muhtemel nedendir. Her iki hastanede İstanbul'a Avrupa ve Anadolu'dan geçiş yolu üzerinde yer almakta olup, Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin Sağlık Bakanlığı'na bağlı devlet hastanesi statüsünde olması hasta sayı-

sında düşüşün önemli nedenidir. Diğer bölgelerde değişiklik olmamasının en önemli nedenleri, bu bölgelerde açılan hastanelerde cihaz ve ekipmanın olmaması, İstanbul'da göçler nedeniyle bir yakınlarının bulunması, hizmeti alabilmek için daha az zaman ve para harcayacak olmaları olabilir.

Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Radyasyon Onkolojisi Kliniği'ne başvuran hastaların tüm bölgelerden uzaklıktan bağımsız olarak gelmiş olmasının en önemli nedeni İstanbul'un kozmopolitan bir şehir olmasıdır. Türkiye'nin en büyük kenti olması, teknoloji ve bilimin en çok ilerlediği yer olması, göçlerin mevcut olması hastaların İstanbul'a gelmelerine neden olmaktadır. "Türkiye İstatistik Yıllığı, 2004"de bildirilmiş olan 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre İstanbul'un net göç sayısı 407.448 ve net göç hızı % 46.09'dur (7).

Devlet; hastaların sağlık hizmetinden ne şekilde yararlanabileceğini verdiği karneler ile belirlemekte ve bu imkanlardan yararlanmak isteyen hastaların başka bir yere başvurmalarını sınırlamaktadır. Hastanemizin devlet hastanesi olması, tüm sosyal güvence kurumlarına bağlı hastalara cerrahi, radyoterapi ve kemoterapi tedavilerinin tümünü ücretsiz uygulayabilmesi diğer en büyük etkenlerdir.

KAYNAKLAR

1. Dişçi R., İrmak Y.: İstanbul Tıp Fakültesi Genel Nöroloji Polikliniği'nin hasta yükü, çekim alanı ve bazı sosyoekonomik özelliklerin belirlenmesine ilişkin istatistiksel bir çalışma. İstanbul Tıp Fakültesi 9. Kurultayı, Bildiriler. İstanbul 1987.
2. Kutluk T., Kars A.: Kanser konusunda genel bilgiler. Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu. Cem-Web Ofset, Ankara 1996.
3. T.C. Sağlık Bakanlığı: Kanser Bildirimlerinin değerlendirilmesi 1993-1994. T.C. Sağlık Bakanlığı Kanser Savaş Daire Başkanlığı Yayın No:582, Bizim Büro basımevi, Ankara 1997.
4. Mc Lafferty S.: Predicting the effect of hospital closure on hospital utilization patterns. Soc.Sci. Med. Vol:27, no:3, pp: 255-262. 1988.
5. Adams K.E., Porell F.W., Robbin J.: Estimating the utilization impacts of hospital closures through hospital choice models: A comperison of disaggregate and aggregate models. Socio-Econ. Plan. Sci. Vol:30.No: 2, pp:139-153, 1996.
6. T.C. Sağlık Bakanlığı: İstatistikler-Türkiye'de kanser vakalarının illere göre dağılımı, 1999. <http://www.saglik.gov.tr/extras/istatistikler/apk2001/098-100.htm>
7. Türkiye istatistik Yıllığı, 2004. 23-53. <http://www.die.gov.tr>.
8. Karayolları Genel Müdürlüğü Türkiye Haritası. 01.01.1999.
9. WHO: "International Classification of Diseases for Oncology (ICD-O): Second edition"; editörler: Percy C., Van Holten V. and Muir C., Cenevre 1990.
10. Dişçi R., Çamlıca H., Aydınar A., Topuz E.: '1988-2000 döneminde İ.Ü. Onkoloji Enstitüsü'ne başvuran 34095 kanserli hastada demografik özellikler ve tümör yerleşim yeri değişkenlerinin incelenmesi'. Ulusal Cerrahi Dergisi, volüm:17, sayı:5, sayfa 292-299. Temmuz 2001.
11. Çalış M., Başer Y., Aksakal Ö., İncekara O.: 'Kliniğimize başvuran meme karsinomlu hastaların istatistiksel incelenmesi'. Şişli Etfal Dergisi, volüm: 4, Sayı:4; sayfa 38-43. temmuz 2001.